

На практиці, отримання посадовою особою подарунків часто є першим кроком на шляху до корупції.

Так, статтею 23 Закону України «Про запобігання корупції» передбачено обмеження щодо одержання подарунків як один із способів запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням.

Під подарунком, відповідно до Закону, слід розуміти, грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, які надають/одержують безоплатно або за ціною, нижчою мінімальної ринкової.

Суть даного обмеження полягає у забороні безпосередньо або через інших осіб вимагати, просити, одержувати подарунки для себе чи близьких їм осіб від юридичних або фізичних осіб:

- у зв'язку із здійсненням такими особами діяльності, пов'язаної із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування;

- якщо особа, яка дарує перебуває в підпорядкуванні (безпосередньому чи опосередкованому) особи, на яку поширюється обмеження.

При цьому, слід зауважити, що в інших випадках особи, на яких поширюється вищезазначене обмеження можуть приймати подарунки, які відповідають загально визначеним уявленням про гостинність, за умови, що:

- 1) вартість таких подарунків не перевищує один прожитковий мінімум для працездатних осіб, встановлений на день прийняття подарунка, одноразово (станом на 01.01.2018 – 1762 грн., на 01.12.2018 – 1921 грн.);

- 2) сукупна вартість таких подарунків, отриманих від однієї особи (групи осіб) протягом року, не перевищує двох прожиткових мінімумів, встановлених для працездатної особи на 1 січня того року, в якому прийнято подарунки. (станом на 01.01.2018 – 3524 грн.)

Дане обмеження щодо вартості подарунків не поширюється на подарунки, які даруються близькими особами, одержуються як загальнодоступні знижки на товари, послуги, загальнодоступні виграші, призи, премії, бонуси.

Термінами Закону під поняттям близькі особи визначено осіб, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом і мають права та обов'язки із суб'єктом, на яких поширюється дія цього Закону (крім осіб, взаємні права та обов'язки яких із суб'єктом не мають характеру сімейних), у тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі, а також – незалежно від зазначених умов – чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, рідний брат, рідна сестра, дід, баба, прадід, прабаба, внук, внучка, правнук, правнучка, зять, невістка, тесть, теща, свекор, свекруха, усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, особа яка перебуває під опікою або піклуванням згаданого суб'єкта.

При цьому, отримуючи подарунки в межах встановлених обмежень вищезазначені особи, більшість з яких додатково є суб'єктами декларування повинні також пам'ятати про необхідність зазначення подарунків як їх доходу у відповідному розділі декларації за умови, якщо розмір подарунку у грошовій формі, отриманого від однієї особи (групи осіб) протягом року або вартість одного подарунку у формі іншій ніж грошові кошти (рухоме майно, транспортні

засоби, нерухомість тощо), перевищує 5 мінімумів, встановлених для працездатних осіб на 1 січня відповідного року (тобто перевищує 88810 грн.). А у випадку якщо суб'єктом декларування було отримано подарунок на суму, яка перевищує 50 прожиткових мінімумів, встановлених для працездатних осіб на 1 січня відповідного року в нього додатково виникає обов'язок і щодо подання повідомлення про суттєву зміну майнового стану.

Також законодавчо врегульованими є питання отримання подарунків особами, як подарунків державі, територіальній громаді, державним або комунальним підприємствам, установам чи організаціям, які відповідно є державною або комунальною власністю і передаються органу, підприємству, установі чи організації згідно Порядку передачі дарунків, одержаних як подарунки державі, територіальній громаді, державним або комунальним установам чи організаціям, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16.11.2011 № 1195.

Так, зокрема, відповідно до цього Порядку уповноважена особа, яка отримала подарунок, зобов'язана передати його органу протягом місяця. Передача здійснюється в адміністративному приміщенні органу матеріально-відповідальній особі органу зі складанням акту приймання-передачі. При чому, у разі подання уповноваженою особою підтверджуючих документів орган у триденний строк компенсує витрати, пов'язані із доставкою дарунка або сплатою митних зборів.

Крім того, важливо пам'ятати, що отримання будь-якої із перелічених категорій подарунків не повинно впливати на об'єктивність чи неупередженість прийняття особою рішень, або на вчинення чи не вчинення дій під час виконання нею своїх повноважень.

Рішення прийняте особою, стосовно якої існують дані обмеження щодо одержання подарунків, на користь особи, від якої вона чи її близькі особи отримали подарунок, вважаються такими, що прийняті в умовах конфлікту інтересів, і на ці рішення розповсюджуються положення статті 67 Закону, за якою нормативно-правові акти, рішення, видані (прийняті) з порушенням вимог цього Закону, підлягають скасуванню органом або посадовою особою, уповноваженою на прийняття чи скасування відповідних актів, рішень, або можуть бути визнані незаконними в судовому порядку за заявою заінтересованої фізичної особи, об'єднання громадян, юридичної особи, прокурора, органу державної влади, зокрема Національного агентства з питань запобігання корупції, органу місцевого самоврядування. А правочин, укладений внаслідок порушення вимог Закону, може бути визнаним недійсним.

До того ж статтею 172-5 Кодексу про адміністративні правопорушення передбачена відповідальність за порушення обмежень щодо одержання подарунків, яка полягає у накладенні штрафу від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією такого подарунка, а у разі вчинення такого порушення особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за аналогічне порушення - накладенні штрафу від двохсот до чотирьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів

громадян з конфіскацією такого дарунка (пожертви) та з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю строком на один рік.

У разі надходження пропозиції щодо неправомірної вигоди або подарунка особа має:

- відмовитися від пропозиції;
- за можливості ідентифікувати особу, яка зробила пропозицію;
- залучити свідків, якщо це можливо, у тому числі з-поміж співробітників;
- письмово повідомити про пропозицію безпосереднього керівника (за наявності) або керівника відповідного органу, підприємства, установи, організації, спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції.

Якщо особа, на яку поширюються обмеження щодо використання службового становища та щодо одержання подарунків, виявила у своєму службовому приміщенні чи отримала майно, що може бути неправомірною вигодою, або подарунок, вона зобов'язана невідкладно, але не пізніше одного робочого дня, письмово повідомити про цей факт свого безпосереднього керівника або керівника відповідного органу, підприємства, установи, організації.

Про виявлення майна, що може бути неправомірною вигодою, або подарунка складається акт, який підписується особою, яка виявила неправомірну вигоду або подарунок, та її безпосереднім керівником або керівником відповідного органу, підприємства, установи, організації.

У разі якщо майно, що може бути неправомірною вигодою, або подарунок виявляє особа, яка є керівником органу, підприємства, установи, організації, акт про виявлення майна, що може бути неправомірною вигодою, або подарунка підписує ця особа та особа, уповноважена на виконання обов'язків керівника відповідного органу, підприємства, установи, організації у разі його відсутності.

Предмети неправомірної вигоди, а також одержані чи виявлені подарунки зберігаються в органі до їх передачі спеціально уповноваженим суб'єктам у сфері протидії корупції.

Якщо особа, на яку поширюються обмеження щодо використання службового становища та щодо одержання подарунків, виявила за місцем свого проживання або під час її перебування у громадських місцях, чи отримала майно, що може бути неправомірною вигодою, або подарунок, вона зобов'язана невідкладно повідомити про це правоохоронні органи.

Головний спеціаліст з питань
взаємодії з правоохоронними органами,
запобігання та виявлення корупції
Оболонської районної в місті Києві
державної адміністрації

